

مقایسه تاب آوری دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد

شهین تبرزن^{۱*}، کاظم گرام^۲، داود تقوایی^۳

^۱ گروه روانشناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران (نویسنده مسئول)
^۲ دکتری روانشناسی، استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران
^۳ گروه روان شناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران

چکیده

هدف پژوهش حاضر، مقایسه تاب آوری دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد بود. روش پژوهش حاضر یک پژوهش از نوع علی مقایسه ای می باشد. در پژوهش حاضر جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد بروجرد (۱۴۶۲۰ نفر) که از این تعداد افراد خوابگاهی (۱۳۳۸ نفر)، در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بوده اند. روش نمونه گیری پژوهش حاضر نمونه گیری در دسترس می باشد که از بین دانشجویان دانشگاه و خوابگاه ۱۰۰ نفر و از هر گروه ۵۰ نفر که شرایط شرکت در پژوهش حاضر را داشتند، پرسشنامه تاب آوری کانر و دیویدسون در اختیار آنها قرار گرفت. در پژوهش حاضر برای تحلیل داده ها از آزمون t گروه های مستقل استفاده شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده گردید. نتایج نشان داد که اختلاف معناداری بین میانگین نمره تاب آوری گروه دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی وجود دارد و میزان تاب آوری دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است.

واژه های کلیدی: تاب آوری، خوابگاه، دانشجویان.

۱. مقدمه

مسئله ادامه تحصیل و رشد و ارتقای علمی، یکی از نیازهای رو به رشد جوامع امروز می باشد که جوانان مستعد و پر تلاش را به سمت و سوی خود جذب کرده است. از آنجا که دانشگاه ها در مراکز شهرهای بزرگ قرار دارند و از طرفی تنوع رشته ها به حدی است که امکان ارائه آن در همه ی دانشگاه ها نیست، بلکه هر دانشگاهی تعداد معدودی رشته را ارائه می نماید. چاره ای جزء ترک شهر و دیار نیست. در اکثر دانشگاه ها، خوابگاه هایی پیش بینی شده که محل استقرار دانشجویان غیربومی می باشد (فروتن، ۱۳۸۹).

عواملی همچون دور بودن از محیط خانه و جدا شدن از خانواده، ورود به محیط جدید، مسائل و مشکلات درسی، آزمون ها، مسائل و مشکلات مال آینده را می توان به عنوان استرسورهای موجود برای دانشجویان به خصوص دانشجویان خوابگاهی حساب آورد (بیارز،^۱ ۲۰۰۵). همچنین مطالعات نشان داده اند که موقعیت های استرس زای دانشجویان آنها را با مشکلات تحصیلی، ارتباطی یا کاری روبرو می کند (بالدوین، چامبلیس و تاولر^۲، ۲۰۰۳). استرس می تواند باعث روی آوردن به ناسازگاری هایی مانند الکلیسم و فعالیتهای تحصیلی ضعیف شود (گادزلا^۳، ۱۹۹۴، به نقل از فلاحی سیجانی، ۱۳۹۱).

محققان عاملی را که به افراد کمک می کند تا خودشان را به خوبی با موقعیت های استرس زا وفق دهند فرایند تاب آوری عنوان کرده اند (فلاحی سیجانی، ۱۳۹۱). سال هاست که تاب آوری به عنوان یک استعاره تأثیرگذار علوم طبیعی وارد روان شناسی شده است (بویدن و مان^۴، ۲۰۰۵). این مفهوم به شیوه های گوناگونی تعریف شده است و دارای ادبیات پیچیده و وسیعی به خصوص در روان شناسی رشد بوده و در مددکاری اجتماعی و جامعه شناسی نیز رو به افزایش است (لوتار^۵، ۲۰۰۵). به اعتقاد زاوترا^۶، هال^۷ و مورای^۸ (۲۰۱۰) بهترین تعریفی که برای تاب آوری وجود دارد این است که آن را به عنوان سازگاری موفق با شرایط ناگوار در نظر بگیریم. ویژگی های شخص و موقعیت ممکن است تعیین کننده فرآیند های تاب آوری باشند، اگر این ویژگی ها بعد از شرایط استرس زا منجر به پیامدهای سالم شود.

تاب آوری از سوی مارش^۹ (۱۹۹۶) به عنوان توانایی عبور از دشواری ها و غلبه بر شرایط خطرناک در زندگی تعریف شده است و نیومن^{۱۰} تاب آوری را به عنوان تطابق با دشواری ها مورد اشاره قرار گرفته است (مومنی و همکاران، ۱۳۸۸). مفهوم تاب آوری نه فقط افزایش قدرت تحمل و سازگاری فرد در برخورد با مشکل است بلکه مهم تر از آن حفظ سلامت روان و ارتقاء آن است تاب آوری به افراد توانایی می بخشد تا با مشکلات و ناملایمات زندگی و شغلی روبرو شوند بدون اینکه دچار آسیب شوند و حتی این موقعیت ها را فرصتی بر ای رشد ارتقاء و رشد شخصیت خود مورد استفاده قرار دهند (مومنی و همکاران، ۱۳۸۸). با توجه به آنچه گفته شد و با عنایت به اینکه در زمینه تاب آوری دانشجویان خوابگاهی پژوهش های اندکی انجام شده و اکثر تحقیقاتی هم که انجام شده بیشتر به روش همبستگی بوده است لذا ضروری است پژوهشی با این هدف و با روش مقایسه ای و از طریق تحلیل t گروههای مستقل در این راستا انجام گیرد.

۲. روش

روش پژوهش حاضر یک پژوهش از نوع علی مقایسه ای می باشد. در پژوهش حاضر جامعه آماری کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد بروجرد (۱۴۶۲۰ نفر) که از این تعداد افراد خوابگاهی (۱۳۳۸ نفر)، در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ بوده اند. روش نمونه گیری

¹. Byars

². Baldwin D. R. Chambliss L. N. Towler K

³. Gadzela

⁴. Boyden, J. & Mann, G

⁵. Luthar,

⁶. Zautra

⁷. Hall

⁸. Muray

⁹. march

¹⁰. nioman

پژوهش حاضر نمونه گیری در دسترس می باشد که از بین دانشجویان دانشگاه و خوابگاه ۱۰۰ نفر واز هر گروه ۵۰ نفر که شرایط شرکت در پژوهش حاضر را داشتند، پرسشنامه در اختیار آنها قرار گرفت.

۱.۲ ابزار پژوهش

مقیاس تاب آوری کانر و دیویدسون

برای سنجش تاب آوری مقیاس تاب آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳)، بکار برده شد. کانر و دیویدسون این پرسشنامه را با بازبینی منابع پژوهشی ۱۹۹۱-۱۹۷۹ در زمینه تاب آوری تهیه نمودند. بررسی ویژگیهای روانسنجی این مقیاس در شش گروه: جمعیت عمومی، مراجعه کنندگان به بخش مراقبتهای اولیه، بیماران سرپایی روانپزشکی، بیماران با مشکل اختلال اضطراب فراگیر، و دو گروه از بیماران مبتلا به اختلال استرس پس از ضربه، انجام شده است. سازندگان این مقیاس بر این باورند که این پرسشنامه به خوبی میتواند افراد تاب آور را از غیر تاب آور در گروه های بالینی و غیر بالینی جدا کند و می تواند در موقعیت های پژوهشی و بالینی به کار برده می شود (محمدی، ۱۳۸۴).

پرسشنامه تاب آوری کانر و دیویدسون ۲۵ گویه دارد که در یک مقیاس لیکرتی بین صفر (کاملاً غلط) تا چهار (کاملاً درست) با دامنه ۰-۱۰۰ نمره گذاری می شود. برای بدست آوردن امتیاز کلی پرسشنامه، مجموع امتیازات همه سوالات را با هم جمع می شوند. نقطه برش این پرسشنامه امتیاز ۵۰ می باشد. به عبارتی نمره بالاتر از ۵۰ نشانگر افراد دارای تاب آوری خواهد بود. در پژوهش بشارت و همکاران (۱۳۸۶) روایی و پایایی این پرسشنامه مورد تایید قرار گرفته است (به نقل از حق رنجبر و همکاران، ۱۳۹۰). در پژوهش حق رنجبر و همکاران (۱۳۹۰) نیز پایایی پرسشنامه با استفاده از آزمون ضریب آلفای کرونباخ مورد آزمون قرار گرفت که آلفای ۰/۸۴ برای این پرسشنامه بدست آمده است. همچنین برای تعیین روایی این مقیاس نخست همبستگی هر نمره با نمره کل بجز گویه ۳، ضریب های بین ۴۱/۰ تا ۶۴/۰ را نشان داد. سپس گویه های مقیاس به روش مؤلفه اصلی مورد تحلیل عاملی قرار گرفتند.

۲.۲ روش اجرا

به منظور اجرای پژوهش حاضر، در مرحله اول از مسئولین دانشگاه آزاد بروجرد و مدیریت خوابگاه دانشگاه آزاد بروجرد در خصوص انجام پژوهش فوق اجازه گرفته شد و موافقت لازم انجام شد در مرحله بعدی به دانشجویان در خصوص پژوهش حاضر و اهداف آن توضیحات لازم ارائه گردید. شرایط ورود به پژوهش حاضر دانشجویان و ساکن خوابگاه و بومی بودن می باشد؛ و در پایان پرسشنامه های مربوط به هر گروه در اختیار آنها قرار گرفت و آزمودنی ها آنها را تکمیل نمودند. ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر به صورت زیر می باشد:

- کسب رضایت آگاهانه در پژوهش حاضر از شرکت کنندگان.
- محرمانه ماندن اطلاعات آنان در پژوهش حاضر.
- دلیل انجام پژوهش حاضر برای تک تک افراد شرکت کننده در پژوهش توضیح داده شد.
- افرادی که دارای مشکلات روانی بودند تحت بررسی قرار نگرفتند.

در پژوهش حاضر برای تحلیل داده ها از آزمون t گروه های مستقل استفاده شده است. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS استفاده گردید.

۳. یافته ها

جدول ۱- آماره های توصیفی برای متغیرهای مورد اندازه گیری

متغیر	دانشجو	میانگین	ماکزیمم	مینیمم	انحراف معیار
تاب آوری	خوابگاهی	۳۹/۶۲	۵۵/۰۰	۲۴/۰۰	۷/۶۳

غیر خوابگاهی	۶۵/۰۲	۸۹/۰۰	۲۴/۰۰	۱۶/۴۱
--------------	-------	-------	-------	-------

آماره‌های توصیفی شامل میانگین، ماکزیمم، مینیمم و انحراف معیار به تفکیک دو گروه خوابگاهی و غیر خوابگاهی در جدول ۱ درج شده است.

یکی از پیش فرض های آزمون های پارامتریک، نرمال بودن توزیع مشاهده ها می باشد. از این رو به منظور تجزیه و تحلیل داده ها ابتدا آزمون نرمال بودن داده ها با استفاده از آزمون شاپیروویلیک انجام شد.

جدول ۲- آزمون نرمالیتی داده ها

مرحله	گروه	آزمون شاپیروویلیک		
		آماره	درجه آزادی	سطح معناداری
تاب آوری	خوابگاهی	۰/۹۷۴	۵۰	۰/۳۴۳
	غیر خوابگاهی	۰/۹۴۳	۵۰	۰/۰۱۷

مطابق نتایج جدول ۲، نمرات امید به زندگی دارای توزیع نرمال بودند. از این رو می توان از آزمون های پارامتریک جهت تجزیه و تحلیل داده ها استفاده نمود. تحلیل داده ها برای هر مولفه بطور جداگانه انجام و ارائه شده است.

جدول ۳- نتایج آزمون تی مستقل برای مقایسه دو گروه دانشجویان از نظر میزان تاب آوری

گروه	خطای استاندارد \pm میانگین	آزمون لون			درجه آزادی	سطح معناداری
		F	سطح معناداری	T مقدار		
خوابگاهی	۳۹/۶۲ \pm ۱/۰۸	۲۱/۶۷	۰/۰۰۰	۹/۹۲۳	۶۹/۲۳	۰/۰۰۰
غیر خوابگاهی	۶۵/۰۲ \pm ۲/۳۲					

جدول ۳ آزمون تی برای نمونه های مستقل به منظور مقایسه میانگین دو گروه دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی از نظر مولفه میزان تاب آوری را نشان می دهد. آزمون لون نشان می دهد که واریانس دو نمونه با هم برابر نیست؛ بنابراین در جدول آزمون تی از فرض نابرابری واریانس ها استفاده شده و درجه آزادی برای انجام این آزمون تصحیح شده است. در این آزمون مقدار تی ۹/۹۲۳- بدست آمده است. نتایج نشان می دهد که با توجه به اینکه مقدار سطح معناداری (۰/۰۰۰) از مقدار آلفا ($\alpha=0/05$) کوچکتر می باشد، میانگین دو گروه دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی از نظر میزان تاب آوری اختلاف معنی دار آماری ($P<0/05$) با هم داشتند؛ به عبارت دیگر فرض صفر مبنی بر عدم وجود اختلاف بین دو گروه دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی رد می شود؛ بنابراین می توان نتیجه گرفت که میانگین نمره میزان تاب آوری در دانشجویان غیر خوابگاهی (۶۵/۰۲) بطور معنی داری بیشتر از میانگین نمره میزان تاب آوری در دانشجویان خوابگاهی (۳۹/۶۲) است.

۴. بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف مقایسه تاب آوری دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بروجرد انجام شد. نتایج نشان داد که اختلاف معنا داری بین میانگین نمره تاب آوری گروه دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی وجود دارد؛ و میزان تاب آوری دانشجویان غیر خوابگاهی بیشتر از دانشجویان خوابگاهی است. این یافته با پژوهش تابنده و مطهری (۱۳۹۴) که نشان داد، بین راهبردهای مقابله و تاب آوری دانشجویان خوابگاهی و غیر خوابگاهی تفاوت معنی داری وجود ندارد، مغایرت

دارد. در حالیکه همسو با پژوهش نوروزی نیا (۱۳۹۶) می باشد که نشان داد، دانشجویان غیرخوابگاهی تاب آورتر از خوابگاهی ها بودند و هم عملکرد تحصیلی بهتری داشتند. در تبیین این یافته می توان گفت، یکی از عوامل محافظتی برای ایجاد و رشد تاب آوری در میان افراد، خانواده است. آنچه که سازنده تاب آوری است شامل ویژگی های مثبت اولیه، مانند عملکردهای خوب فکری، ارتباطات مثبت، توجه بیش تر والدین به فرزندان، جدایی کم تر آن ها، تضادهای کم خانواده و کم تر قرارگرفتن در معرض عوامل فشارزای زندگی است (ماستن^۱، ۱۹۹۴)؛ بنابراین بالا بودن میزان تاب آوری دانشجویان غیرخوابگاهی در این پژوهش نسبت به دانشجویان خوابگاهی بیانگر آن است که به نظر میرسد محیط خانواده و برخورداری از خزانه عاطفی موجب بالارفتن میزان تاب آوری افراد می شود. با توجه به اهمیت میزان تاب آوری به خصوص درد دانشجویان خوابگاهی که می تواند در سازگاری با محیط و شرایط جدید مؤثر واقع شود، پیشنهاد می شود، در پژوهش آینده، بر سایر عوامل محافظتی در شکل گیری و تقویت تاب آوری دانشجویان مانند حمایت های اجتماعی، کارکردهای خانواده پرداخته شود و همچنین تاب آوری خانوادگی نیز در ارتباط با میزان تاب آوری دانشجویان سال اول مورد سنجش قرار گیرد، زیرا عوامل متعدد خانوادگی، محیطی و اجتماعی و همچنین شخصیتی می تواند مؤثر بر تاب آوری باشد و می توان با انجام پژوهش های مداخله ای در حوزه روابط دانشجو با خانواده و همچنین مداخلاتی مبتنی بر آموزش ارتقاء تاب آوری، به بررسی تأثیرپذیری میزان تاب آوری دانشجویان خوابگاهی به عنوان یک فرایند قابل یادگیری و با قابلیت کاهش و افزایش یافتن به بررسی آن اقدام شود.

مراجع

۱. تابنده، فاطمه، مطهری، حسین. (۱۳۹۴). رابطه بین راهبردهای مقابله ای و تاب آوری در دانشجویان خوابگاهی و غیرخوابگاهی دانشگاه آزاد اسلامی سیرجان، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
۲. حق رنجبر، فرح و کاکوند، علیرضا، برجعلی و احمد، برمانی، حامد. (۱۳۹۰). تاب آوری و کیفیت مادران دارای فرزند کم توان ذهنی، نشریه علوم رفتاری، ۱، ۲۰-۳۵.
۳. فروتن، حسن. (۱۳۸۹). تعیین میزان تاثیرپذیری فرهنگی دانشجویان خوابگاه های آموزشده های فنی پسران استان اصفهان سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۱. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.
۴. فلاحی، سیچانی. (۱۳۹۱). بررسی مقایسه ای آموزش مبتنی بر تاب آوری بر کاهش استرس و افزایش جرأت ورزی در دانشجویان دختر خوابگاهی ترم اول. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
۵. مومنی، خدامراد، اکبری، مصطفی، آتشی زاده، فروزان، (۱۳۸۸)، رابطه تاب آوری و فرسودگی شغلی در پرستاران. طب و تزکیه، ۱۷، ۲۹-۳۶.
۶. نوروزی نیا، روح انگیز. (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین تاب آوری و منبع کنترل با عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی البرز در سال ۱۳۹۵. پایگاه نتایج پژوهش های سلامت کشور، دانشگاه علوم پزشکی البرز.
7. Baldwin D. R. Chambliss L. N. Towler K. (2003) Optimism and stress: An African-American college student perspective. *College Student Journal* 27: 276-285
8. Boyden, J. XMann,G. (2005). children, s risk, resilience and coping in extreme situations. *Handbook for working with children and youth: Pathways to resilience across cultures and contexts*, 3-26.
9. Byars, JL. (2005). Stress, anxiety, depression, and loneliness of graduate counseling students: the effectiveness of group counseling and exercise. *Dissertation of counselor education and supervision for the degree of doctor of philosophy. Tech university Texas.*

¹. Masten

10. Luttar, s. s. (2005). Resilience at an early age and its impact on child psychosocial development. Retrieved July 17, 2009 from: [http://www.child-encyclopedia.com/pages.PDF/Luttar ANGXP. PDF](http://www.child-encyclopedia.com/pages.PDF/Luttar%20ANGXP.PDF).
11. Masten, A.S. (1994). *Resilience in individual development: Successful adaptation despite risk and adversity*. pp. 3-25 in M. Wang & E. Gordon (Eds).
12. Zautra, A.J, Hall, G. S. & Murray, K.E. (2010). Resilience: a new definition of health for people and communities in: Reich, J.W. Zautra, A.J, Hall, G.S. *Handbook of adult resilience* the Guilford press, New York.

A Comparison of the the Dormitory and Non-dormitory Students' Resilience Level in Islamic Azad University, Boroujerd Branch

Shahin Tabarzan¹ *, Kazem Geram², Davoud Taghvae³

1- Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran

2- Ph.D. in Psychology, assistant professor, Department of Psychology, Islamic Azad University, Arak Branch, Arak, Iran

3- Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran

Abstract

The purpose of this study is to compare the resilience level of dormitory and non-dormitory students of Boroujerd Islamic Azad University. A causal comparative method has been used in this study. The study population consists of all students of Islamic Azad University of Boroujerd (14620 students), out of whom 1338 students were living in dormitories in the academic year 2017-18. A convenience sampling method has been used in the present study. A total of 100 students consisting of 50 students living in dormitories and 50 students not living in dormitories were presented with the *Connor-Davidson Resilience scale*. The independent t-test and SPSS were used in this study for data analysis. The results showed that there is a significant difference between the resiliency scores of dormitory and non-dormitory students and the resilience of non-dormitory students is higher than that of dormitory students.

Keywords: resilience, dormitory, students
